

Riktlinjer för serverings- och gårdsförsäljningstillstånd Oskarshamns kommun

Riktlinje

Ansvarig för dokumentet: Samhällsbyggnadskontoret
Omfattar: Tillståndshavare i Oskarshamns kommun
Informationsklass: Öppen
Publicering: Författningssamling
Beslutsinstans: Samhällsbyggnadsnämnden
Fastställd: 2021-08-13, § 98
Reviderad: 2020-02-26, § 18 (Socialnämnden), 2025-10-14 § 137 SBN 2025/000933-7
Gäller från och med: 2021-09-01
Giltighetstid: mandatperiod
Ersätter: 2021-08-13, SBN §98
Diarienummer: SBN 2021/000223–1, 2025-10-14 § 137 SBN 2025/000933–7

Innehåll

Sammanfattning	4
Ett tryggt och aktivt Oskarshamn	5
Vad styr verksamheten?	6
EU:s rättsregler	7
Kommunala riktlinjer	7
Vad krävs för serveringstillstånd i Oskarshamns kommun?	8
En verksamhet som inte orsakar olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa	9
En bra serveringslokal	11
En verksamhet som inte enbart är dryckesinriktad (kök och mat)	12
En verksamhet som inte diskriminerar	13
När det gäller tillstånd för uteservering	14
Gemensamt serveringsutrymme	15
När det gäller tillfälliga tillstånd	15
Tillsyn	16
Gårdsförsäljning	18
Avgifter	19
Avslag och återkallelse av tillstånd med mera	19
Handläggningstid, kvalitetsdeklaration och service	20

Sammanfattning

Oskarshamns kommun är möjligheternas kommun en plats där människor ska känna sig trygga och trivas och våga leva livet tryggt och aktivt. Detsamma gäller alla dem som besöker vår stad. Oskarshamn ska vara en attraktiv kommun för alla dem som bor och vill bo här, och för alla dem som vill besöka oss.

I Oskarshamn ska alkoholförsäljning ske på ett ansvarsfullt och seriöst sett som tar hänsyn till människors hälsa och trygghet. I Oskarshamns kommun är det samhällsbyggnadskontoret som hanterar handläggningen av serverings- och gårdsförsäljningstillstånd och ansvarig nämnd för detta är samhällsbyggnadsnämnden.

Från och med 1 juni 2025 införs gårdsförsäljning av alkohol. Även denna ska ske under trygga och ordnade former och hanteras av Samhällsbyggnadsnämnden.

Ett tryggt och aktivt Oskarshamn

Kommunen ska enligt 8 kap. 9 § alkohollagen (2010:1622) tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och föreskrifter kopplade till lagen, samt riktlinjer för hur föreskrifterna tillämpas i kommunen. Väl genomtänkta och noggrant utformade riktlinjer skapar goda förutsättningar för att tillståndsgivningen ska kunna ske rättssäkert och effektivt.

Alkohollagen ger utrymme för lokal anpassning av när och var försäljning av alkoholhaltiga drycker och preparat ska tillåtas i kommunen och ger även kommunen rätt att vägra serveringstillstånd. Syftet med riktlinjerna är att åstadkomma en likabehandling av tillståndsansökningar inom kommunen och att skapa en förutsebarhet för dem som har för avsikt att ansöka om serveringstillstånd. Med stöd i riktlinjerna prövas varje tillståndsansökan för sig.

För att tydliggöra vad som förväntas av den som söker eller redan har ett serveringstillstånd har Oskarshamns kommun antagit dessa riktlinjer.

Syftet med kommunala riktlinjer för serverings -och gårdsförsäljningstillstånd är att skapa

- Förutsebarhet för om en etablering som planeras kan ge tillstånd
- Likabehandling inom kommunen av ansökningar om serverings -och gårdsförsäljningstillstånd

Oskarshamns kommuns målsättning är att verka för att skapa nya arbetstillfällen inom tjänstesektorn – utveckla upplevelsenäringen/turismen, öka nyföretagande och entreprenörskap. Ett kundorienterat förhållningssätt i handläggningen av serverings -och gårdsförsäljningstillstånd skapar värde för kommunen och näringslivet.

Kommunens mål med riktlinjer för serveringstillstånd

- Att minska överkonsumtion av alkohol. Särskilt fokus ska ligga på ungdomar och unga vuxna.
- Att bidra till att endast ansvarsfulla entreprenörer erhåller tillstånd.
- Att tydliggöra sambandet mellan matservering och alkoholservering. Att se till att den som söker tillstånd ska få ett professionellt och tydligt bemötande.
- Att samhällsbyggnadsnämndens riktlinjer för alkoholservering har en acceptans bland oskarshamnarna.

Vad styr verksamheten?

Regeringens proposition 2020/21:132 – En förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025

I propositionen redogör regeringen för en förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar (ANDTS-politiken). Syftet är att ange mål och inriktning för hur samhällets insatser ska genomföras, samordnas och följas upp under strategiperioden 2021–2025. Propositionen innehåller förslag till ett övergripande mål för ANDTS-politiken samt sju långsiktiga mål med prioriterade insatsområden som anger riktning för ANDTS-arbetet i sin helhet.

Med en förnyad strategi föreslår regeringen att innehållet i strategin även omfattar spel om pengar, narkotikaklassade föreskrivna och icke föreskrivna läkemedel samt en utvidgning av tobaks begreppet till att även inkludera nikotinprodukter. Den förnyade strategin har ett ökat fokus på narkotikaprevention med brottsförebyggande och brottsbekämpande insatser som bidrar till strategins mål.

Nuvarande ansvarsfördelning mellan myndigheter och samordningen på området kvarstår. Folkhälsomyndighetens roll som nationell samordnare bör bibehållas samtidigt som Socialstyrelsens roll bör tydliggöras och utvecklas avseende de delar i strategin som rör myndighetens ansvarsområden. I syfte att följa utvecklingen på området föreslås att ett ANDTS-politiskt forum inrättas och att ansvaret för att förvalta effektiva metoder och arbetssätt tydliggörs. Samverkan mellan myndigheter ska genomsyra arbetet.

Alkohollagen

Vid sidan om alkohollagen och angränsande lagar styrs tillståndsgivningen och tillsynen av de mål som satts upp lokalt och nationellt.

Alkohollagen tolkas av Folkhälsomyndigheten och förvaltningsdomstolarna. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet men ska också ge kommunen råd och stöd i frågor om alkohollagen.

Spritdrycker, vin, öl och andra jästa alkoholdrycker får inte säljas om det inte föreligger rätt till det enligt alkohollagen och det krävs tillstånd (eller annan laglig rätt) för försäljning av dessa drycker. Med försäljning förstås varje form av tillhandahållande av dryck mot ersättning. Försäljning till konsument benämns detaljhandel eller, om den sker för förtäring på stället, servering. Annan försäljning benämns partihandel. Begreppet ”lämna ut” avser allt tillhandahållande av alkohol vid försäljning.

Tillstånd till servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker meddelas av den kommun där serveringsstället är beläget. Ansökan om

serveringstillstånd görs skriftligen hos kommunen. Tillståndsprövningen inom alkoholområdet ska baseras på objektiva, tydliga och i lag, förordning eller myndighetsföreskrifter fastställda kriterier. Kommunen kan inom alkohollagens ram, utforma alkoholpolitiska program med riktlinjer för tillståndsgivningen. I dessa bör även anges vilka allmänna kriterier som kommunen avser att tillämpa vid bedömningen av om en servering kan orsaka olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Detta underlag ska ge sökanden en vägledning om vad kommunen prövar i en ansökan.

Ett avslag på en ansökan om tillstånd måste dock alltid motiveras utifrån de kriterier för serveringstillstånd som anges i alkohollagen, dvs. antingen med hänvisning till sökandens lämplighet, serveringslokalens beskaffenhet eller med hänsyn till att olägenheter i fråga om ordning och nykterhet kan befaras uppstå genom den tilltänkta serveringen. Skälen för bedömningen måste alltid preciseras i besluten.

Alkohollagen är en tvingande lagstiftning för förvaltningsmyndigheten (samhällsbyggnadsnämnden).

EU:s rättsregler

Alkohollagen omfattas av EU:s rättsregler. Beslut i fråga om serveringstillstånd ska vara:

- Objektiva och icke diskriminerande
- Rättssäkra och följa kraven på likabehandling
- Baserade på lag
- Vara förutsebara

Kommunala riktlinjer

Enligt 8 kap § 17 alkohollagen framgår alltså: ”Om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som uppställs i lagen är uppfyllda.”

Enligt alkohollagen är kommunen skyldig att upprätta en tillsynsplan och riktlinjer. Dessa ska översändas till länsstyrelsen.

Dessa riktlinjer för serveringstillstånd uppmärksammar speciellt vad som ska gälla avseende ansvarsfull alkoholhantering, olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, särskild risk för människors hälsa, serveringslokalens beskaffenhet, serveringstider, enbart dryckesinriktade restauranger, uteserveringar, diskriminering, tillfälliga tillstånd, tillsyn, avslag och återkallelse av tillstånd.

Vad krävs för serveringstillstånd i Oskarshamns kommun?

En ansvarsfull alkoholhantering

Alkohollagens portalparagrafer är de om ordning, nykterhet och åldersgränser. I lagtexten kan man bland annat läsa att:

- Försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras
- Den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.
- Vid servering av alkoholdrycker ska ansvarig personal se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.
- Alkoholdrycker får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år.
- Beträffande folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.
- Servering av alkoholdrycker får ske till den som har fyllt 18 år.
- Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.
- Alkoholdrycker får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.
- Den som lämnar ut alkoholdrycker ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i § 7.

Bestämmelserna är kommenterade av Folkhälsomyndigheten

Ett huvudmål för alkoholpolitiken är att begränsa alkoholens skadeverkningar, till exempel överkonsumtion och alltför tidig alkoholdebut. Både den som bedriver försäljning och den personal som medverkar vid försäljning har ansvar för att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället. Serveringen ska utföras på ett ansvarsfullt sätt:

- Märkbart onyktra gäster ska inte ges tillträde till serveringsstället, utan avvisas.
- Gäster får inte serveras alkohol i sådan omfattning att de blir störande eller märkbart berusade.
- Oordning på serveringsstället och dess närhet ska motverkas.

Alkohollagen ställer krav på att den som söker ett serveringstillstånd ska ha kunskaper om alkohollagen och är personligt och ekonomiskt lämplig för uppgiften att inneha ett serveringstillstånd. Detta för att trygga att serveringen sker på ett ansvarsfullt sätt. Den som söker serveringstillstånd ska redovisa finansieringen av restaurang köpet på ett trovärdigt sätt, dels för att minska så kallade svarta pengar och främja en sund konkurrens men också för att undvika bulvanförhållanden, osunda tvingande låneavtal

eller olämpliga bakomliggande finansierare. Det är även viktigt att de som serverar har kunskaper om de lagar och regler som finns.

Kommunens riktlinjer avseende ansvarsfull alkoholservering

- Oskarshamns kommun vill i dialog och samverkan med restaurangbranschen och berörda myndigheter verka för en bra restaurangmiljö som präglas av en ansvarsfull alkoholhantering. Samhällsbyggnadsnämnden ska erbjuda tillståndshavare, personal och ordningsvakter utbildning i alkohollagens bestämmelser och hur en ansvarsfull servering bör bedrivas för att därigenom minska så kallad överservering och misshandelsbrott. Det åligger dock restaurangägaren/företagsledaren att initiera en sådan utbildning.
- Samhällsbyggnadsnämnden ska verka för att nöjeskrogarna tar fram ett alkoholpolicyprogram som bygger på en ansvarsfull servering.

En verksamhet som inte orsakar olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa

En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagens krav. Om dessa krav kolliderar med näringspolitiska intressen eller konkurrenskrav ska alkohollagens bestämmelser äga företräde. Detta anges på flera ställen i lagens förarbeten.

Av 8 kap §§ 12, 15 och 17 alkohollagen framgår att serveringstillstånd endast får meddelas den som visar att han med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheter i övrigt är lämplig att utöva verksamheten. Serveringsstället ska ha ett kök för matlagning och tillhandahålla tillredd mat. Serveringstillstånd får vägras även om de grundläggande kraven är uppfyllda om serveringen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Det finns alltså ingen generell ”rätt” enligt lagen att få serveringstillstånd. Kommunen ska bedöma risken för eventuella alkoholpolitiska olägenheter. Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänkta etableringen och samhällsbyggnadskontorets bedömning av störningsrisken för närboende ska tillmätas stor vikt vid tillståndsprövningen.

Det ska för en kommun vara möjligt att förhindra restaurang -och gårdsförsäljningsetablering med servering och försäljning av alkoholdrycker i särskilt känsliga områden, såsom i närheten av skolor, ungdomsgårdar, platser där många ungdomar brukar samlas eller i områden med känd missbruksproblematik. En individuell prövning måste alltid göras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

Skyddet för barn och ungdomar har en mycket framskjuten plats i lagstiftningen. Som exempel kan nämnas vikten av att barn och ungdomar har rätt till alkoholfria nöjen och miljöer under uppväxtåren. Ansökningar om alkoholservering i miljöer eller arrangemang som är ungdomsinriktade bör avslås eller behandlas mycket restriktivt.

Ett avslag på en ansökan om tillstånd måste alltid motiveras, antingen med hänvisning till sökandens lämplighet eller serveringsstället eller med hänsyn till att olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa kan befaras uppstå genom den tilltänkta etableringen.

Ett avslag på en ansökan kan således inte enbart grundas på en hänvisning till dessa kommunala riktlinjer för serveringstillstånd.

Oskarshamns kommun avser ändå att följande allmänna alkoholpolitiska kriterier ska tillämpas i möjligaste mån vid bedömningen av en ansökan.

Kommunens riktlinjer avseende olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa

Med olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa menas i detta sammanhang att etablering av ett serveringsställe, eller utökad serveringstid för befintligt serveringsställe, riskerar att medföra samhälleliga problem. Dessa kan vara av social, alkoholpolitisk eller ordningsmässig art. Det instrument samhällsbyggnadskontoret har för att upptäcka dessa risker är bedömningen av ansökan om serveringstillstånd och yttranden från remissinstanser, framför allt polismyndigheten samt den kunskap som samhällsbyggnadskontoret har förvärvat om det aktuella området, sökanden och/eller serveringsstället.

Olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa föreligger efter en helhetsbedömning utifrån:

- Polismyndighetens bedömning av risk för ordningsproblem på serveringsstället eller dess närmaste omgivning,
- Samhällsbyggnadsnämndens dokumenterade störningar från serveringsstället,
- Samhällsbyggnadsnämndens kännedom om missförhållanden på serveringsstället,
- Barn- och ungdomsinriktade (under 18 år) arrangemang ska vara alkoholfria.
- Vid nyetablering av verksamhet eller utökning av serveringstillstånd sker en restriktiv bedömning om ovanstående punkter inte kan säkerställas.

En bra serveringslokal

Enligt 8 kap § 15 alkohollagen får tillstånd för servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod meddelas endast om serveringsstället har ett kök och tillhandahåller tillredd mat. Serveringsstället ska ha ett med hänsyn till omständigheterna tillräckligt antal sittplatser för gäster och ha en matsal. Serveringsstället ska även vara lämpligt för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt. En restaurang med servering till allmänheten ska ha ett eget kök som också ska användas. Lagad eller på annat sätt tillredd mat ska kunna tillhandahållas under hela serveringstiden.

Enligt lagens förarbeten ska tillståndsmyndigheten ifrågasätta en tillståndshavares lämplighet att inneha serveringstillstånd om denne inte förmår uppfylla grundläggande brandskyddsbestämmelser.

Kommunens riktlinjer avseende serveringslokal

- Samhällsbyggnadsnämnden ger underlag till om att serveringsställets kök är registrerad som livsmedelsanläggning och att sökande har registrerats för den meny som uppgetts ska tillagas.
- Räddningstjänsten avger yttrande rörande serveringslokalens lämplighet ur brandsäkerhetssynpunkt.
- Räddningstjänsten informerar tillståndsenheten om grundläggande brandskyddsbestämmelser åsidosätts av en serveringsrörelse.

En verksamhet som följer serveringstider

I lagtexten anges:

- Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i § 17.
- Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.
- Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Restaurangernas öppethållande har betydelse dels för boende i serveringsställets närhet, eftersom det finns en påtaglig störningsrisk från restauranger med serveringstillstånd, dels för polisens arbete med att upprätthålla ordning och säkerhet. Frågan har vidare en rent alkoholpolitisk betydelse eftersom ökad tillgång på alkoholdrycker oftast leder till ökad alkoholkonsumtion och därmed ökade skadeverkningar. Vägledande för samhällsbyggnads-nämnden bestämmande av serveringstid ska vara risken för olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Alkohollagen ger samhällsbyggnadsnämnden möjlighet att besluta om speciella föreskrifter, så kallade villkor. Vanligtvis kan det vara att förordnade ordningsvakter ska tjänstgöra.

Som framgår under rubriken olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa kan en kommun även behandla frågan om serveringstider i riktlinjer för serveringstillstånd.

Kommunens riktlinjer avseende serveringstider

- Senaste serveringstiden i Oskarshamns kommun ska vara klockan 02.00. Eftersom sena serveringstider är ett undantag i lagtexten ska prövningen vara mycket restriktiv (nyårsafton är generellt undantagen och tillstånd kan ges till kl. 03.00).
- Vid ansökan om serveringstid efter klockan 01.00 ska polisens synpunkter tillmätas stor betydelse.
- Vid brister i ordning och nykterhet kan serveringstiden inskränkas.

En verksamhet som inte enbart är dryckesinriktad (kök och mat)

Enligt bestämmelserna i alkohollagen ska en restaurang med tillstånd för stadigvarande servering till allmänheten ha ett kök som också ska användas. Ett varierat utbud av lagad mat ska tillhandahållas och det ska finnas en matsal. Drinkbar ska vara en mindre väsentlig del.

Kökskravet bortfaller vid tillfälliga tillstånd och när det gäller slutna sällskap. Matkravet och matsalskravet gäller dock alltid.

Matkravet har alltid funnits i svensk alkohollag. Orsaken är alkoholpolitisk eftersom berusningen minskar om alkoholen intas tillsammans med mat. Matsalskravet är också alkoholpolitiskt genom att renodlade dryckesställen inte är önskvärda. Matsalen innebär också att restauranger får en lugnare avdelning vilket leder till mindre risk för bråk.

Vid handläggningen av ärendet tillämpas mat- och kökskraven fullt ut. Det ska finnas menyer som innebär att restaurangen verkligen visar att man vill sälja mat. Prisbilden ska vara sådan att mat också erbjuds i praktiken.

Det ska även finnas en matsal som ska vara öppen när alkoholservering pågår. Efter klockan 23.00 räcker det med att flertal olika enklare rätter lagad mat, så kallad pub meny, erbjuds. Detsamma gäller på uteserveringar, vid tillfällig servering eller till slutna sällskap.

Kommunens riktlinjer avseende kök och mat

- Serveringsställen ska ha en yta med tillräckligt antal sittplatser. Ett riktvärde är att minst 25 procent av gästerna på stället ska kunna sitta vid matbord på en anvisad yta.
- Tillfälliga tillstånd till allmänheten (till exempel festivaler) räcker med 3 enklare rätter lagad mat så kallad pub meny.
- Meny för ett permanent tillstånd bör bestå av minst: 3 förrätter, 3 huvudrätter och 3 efterrätter.

För cateringtillstånd gäller samma regler som vid ett permanent tillstånd. Vid beställningstillfället ska samma meny kunna presenteras.

En verksamhet som inte diskriminerar

I Brottsbalken 16 kap § 9 kan man läsa:

- En näringsidkare som i sin verksamhet diskriminerar någon på grund av hans ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att inte gå honom till handa på de villkor som näringsidkaren i sin verksamhet tillämpar i förhållande till andra, ska dömas för olaga diskriminering till böter eller fängelse i högst ett år.
- Vad som sägs i första stycket om en näringsidkare tillämpas också på den som är anställd i näringsverksamhet eller annars handlar på en näringsidkares vägnar samt på den som är anställd i allmän tjänst eller innehar allmänt uppdrag.
- För olaga diskriminering dömes även anordnare av allmän sammankomst eller offentlig tillställning och medhjälpare till sådan anordnare, om han diskriminerar någon på grund av hans ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att vägra honom tillträde till sammankomsten eller tillställningen på de villkor som gäller för andra.
- Om någon som avses i första – tredje styckena på sätt som där sägs diskriminerar annan på grund av att dennes sexuella läggning, döms likaledes för olaga diskriminering.

Diskrimineringsbrott är direkt kopplade till alkohollagens bestämmelser vilket bland annat framgår av lagens förarbeten:

- Vid tillståndsprövningen ska särskild hänsyn tas till om sökanden är laglydig och benägen att fullgöra sina skyldigheter till det allmänna. Om en tillståndshavare i sin restaurangverksamhet, eller anställda i denna verksamhet, fälls till ansvar för olaga diskriminering bör det kunna innebära att serveringstillståndet ifrågasätts. Detta är ett brott som har anknytning till restaurangrörelsen och måste bedömas som allvarligt.

Ett tillgängligt Oskarshamn

Oskarshamn är en mångkulturell och tillgänglig stad vilket återspeglas i stadens restaurang- och nöjesliv. I Oskarshamn är alla människor lika mycket värda och mångfalden betraktas som en resurs. Alla oskarshamnare ska ha samma rättigheter men också samma möjligheter. Oskarshamnarna ska känna sig trygga och säkra i sin stad och i sitt bostadsområde. De ska kunna röra sig fritt, utan rädsla för att utsättas för brottslighet eller kränkningar. Detta ska vara vägledande för samhällsbyggnadskontorets insatser att motverka olaga diskriminering i samband med restaurangbesök och med detta förhindra att någon blir särbehandlad och exempelvis nekas inträde till restaurangen.

Kommunens riktlinjer avseende olaga diskriminering i samband med restaurangbesök

- Erkänt eller lagakraftvunnet diskrimineringsbrott bedöms allvarligt och innebär normalt sett att serveringstillståndet skall återkallas.

När det gäller tillstånd för uteservering

I lagtexten framgår att:

- Serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren.

Enligt alkohollagen gäller samma regler för alkoholservering utomhus som för bedrivande av alkoholservering i övrigt. Därutöver krävs tillstånd för användande av offentlig plats enligt ordningslagen, beviljat bygglov eller dispositionsrätt till privat mark. I det fall serveringstillståndet även omfattar uteservering bör ”pubmenyn” också kunna tillhandahållas där.

En uteservering ska vara fysiskt avgränsad från kringliggande områden där servering inte får förekomma. Dess belägenhet ska vara sådan att den kan överblickas bland annat för att serveringspersonalen ska kunna kontrollera vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker samt kunna upptäcka om olägenheter uppstår.

Kommunens riktlinjer avseende uteservering

- Serveringstillstånd för uteservering kan normalt sett följa restaurangens ordinarie öppettider, dryckesslag och andra bestämmelser. Bedömningen av uteserveringens öppettider görs utifrån närboendestörningar. Hela tillståndet kan återkallas vid misskötsel av uteservering.
- Tillstånd för så kallad satellitserveringar ska ligga i nära anslutning till restaurangen.

- Utformning av uteserveringar se Oskarshamns kommuns riktlinjer för uteserveringar på gator och torg och andra allmänna platser.

Gemensamt serveringsutrymme

I 8 kap § 14 andra stycket alkohollagen ges möjlighet för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. Det innebär att ett särskilt tillstånd kan beviljas för att servera på samma yta. En förutsättning är att de som ansöker om gemensamt serverings-utrymme har ett eget serveringstillstånd. Särskilda villkor kan meddelas i samband med beslutet för om ett tillstånd för ett gemensamt serveringsutrymme.

Möjligheten att få ett särskilt tillstånd att utnyttja gemensamt serveringsutrymme gäller både för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten och tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten.

När det gäller tillfälliga tillstånd

I alkohollagen framgår att:

- Serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Det kan även avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

Enligt alkohollagen är grundregeln att servering av spritdrycker, vin och starköl och andra jästa alkoholdrycker får ske endast om tillstånd har meddelats (serveringstillstånd).

Servering till allmänheten under enstaka tidsperiod eller vid enstaka tillfälle kan ske vid festivaler eller andra typer av tidsbegränsade arrangemang. Tillstånd till tillfällig alkoholservering i samband med arrangemang riktade till en ungdomlig publik ska bedömas med stor återhållsamhet.

När det gäller slutna sällskap krävs det att medlemskretsen är känd före det aktuella arrangemanget. Om medlemskap kan lösas i anslutning till entrén eller på annat ställe samma dag är det inte fråga om ett slutet sällskap. Vidare krävs att det finns ett gemensamt intresse och ett innehållsmässigt samband mellan medlemmarna utöver aktuell tillställning.

Följande punkter bör beaktas om ett sällskap ska anses vara slutet eller inte:

- hur medlemskapet förvärvas,
- om det finns något innehållsmässigt samband mellan medlemmarna i sällskapet,
- omfattningen av det slutna sällskapet samt
- utformningen av eventuell annonsering.

Vid nyansökningar för stadigvarande serveringstillstånd är det ganska vanligt att den sökande vill ha ett tillfälligt tillstånd i avvaktan på slutligt besked. Detta för att undvika att vänta in Samhällsbyggnadsnämndens nästa sammanträde och därmed förkorta handläggningstiden. Samhällsbyggnadskontorets tjänstemän får visserligen besluta om tillfälliga tillstånd enligt delegationsordningen.

Samtidigt anges i Folk hälsomyndighetens handbok att tillfälliga tillstånd inte får ges ”– om ingenting är känt om sökanden.” Det är alltså sökanden som ska visa att han är positivt lämplig.

Det är inte önskvärt att föregripa besluten och kringgå samhällsbyggnadsnämndens beslutanderätt genom att meddela tillfälliga tillstånd till allmänheten i avvaktan på stadigvarande tillstånd om det är känt att stadigvarande tillstånd kommer att sökas. I dessa fall bör nämndens ordförande avgöra frågan.

Kommunens riktlinjer avseende tillfälligt tillstånd

- När ansökan avser tillfällig alkoholservering till allmänheten kan åldersgräns om 18 eller 20 år för tillträde till serveringsstället tillämpas. Detta kan vara aktuellt vid festivaler eller liknande arrangemang där många tonåringar vistas. Ansökan kan också komma avslås med hänvisning till skyddet för ungdomar och vikten av alkoholfria ungdomsmiljöer.
- Tillstånd till tillfällig alkoholservering i nära anslutning till särskilda alkoholfria ungdomsevent såsom exempelvis valborg, skolavslutning och Skol IF:s arrangemang ska bedömas med stor återhållsamhet.
- Tillfälliga tillstånd ges högst 12 gånger per år eller för en sammanhängande period av maximalt två månader.
- Efter två år är det inte längre frågan om tillfällig servering och då krävs ett stadigvarande tillstånd (så kallad säsongsrättighet)
- Tillfälligt tillstånd ska inte bifallas av tjänstemännen i avvaktan på stadigvarande tillstånd.
- Vid prövning av tillstånd där restaurangavdelningen/serveringsytan är densamma som arrangemangsområdet ska prövningen vara mycket restriktiv och Polisens samt Räddningstjänstens synpunkter tillmätas stor betydelse.

Tillsyn

Folkhälsomyndigheten utövar central tillsyn över efterlevnaden av denna lag och kan meddela allmänna råd till vägledning för tillämpning av lagen. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet. Länsstyrelsen ska också hjälpa kommunerna med råd för deras verksamheter. Den omedelbara tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om servering av spritdrycker, vin och starköl utövas av kommunen och av polismyndigheten.

Kommunen och polismyndigheten utövar också tillsyn över servering av och detaljhandel med öl. Enligt alkohollagen ska kommunen, polis-, kronofogde- och skattemyndighet lämna de uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för fullgörandet

av sin uppgift. Alkohollagen anger vidare att tillsynsmyndigheten har rätt till tillträde till lokaler och rätt att ta del av bokföring och andra handlingar som berör verksamheten. Tillsynen i kombination med möjligheter till sanktioner är det viktigaste instrumentet för att restaurangverksamheten ska kunna bedrivas enligt gällande lagar och bestämmelser. Att så sker är en förutsättning för att branschen ska kunna konkurrera på sunda och lika villkor.

Tillsyn bedrivs på fyra olika nivåer; förebyggande tillsyn, inre tillsyn, yttre tillsyn, samt samordnad tillsyn.

- Med förebyggande tillsyn menas förebyggande arbete i form av information till tillståndshavare/ sökande och medverkande i utbildningar samt olika samarbetsprojekt. Syftet med den förebyggande tillsynen är att informera och göra tillståndshavaren uppmärksam på de krav som alkohollagen ställer så att brister i verksamheten inte uppstår.
- Med inre tillsyn avses kontroll av uppgifter från olika myndigheter. Det handlar om frågor av ekonomisk art och tillståndshavarens hederlighet att man sköter sina skyldigheter mot det allmänna. Restaurangernas försäljning följs även upp genom restaurangrapporter som lämnas in årligen och som ligger till grund för den tillsynsavgift som senare debiteras tillståndshavaren.
- Med yttre tillsyn menas den tillsyn som kontinuerligt utförs av polisen och samhälls-byggnadskontorets tjänstemän. De serveringsställen som har en ungdomlig publik och/eller där risken för att olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa uppstår, besöks regelbundet. Detsamma gäller verksamheter med nya tillstånd.
- Samordnad tillsyn med andra myndigheter dessa deltar med stöd av den lagstiftning som gäller för deras respektive sakområde till exempel Polis, Skatteverket och Räddningstjänst.

Tillsynen innebär en kontroll av att restaurangens alkoholservering sker i enlighet med det utfärdade tillståndet och att den inte bryter mot gällande lag. Bedömningar av ordningsläget i och utanför restaurangen, graden av berusning hos gästerna och kontroll av att servering till minderåriga inte bedrivs är viktiga delar av den yttre tillsynen. Tillsynen omfattar även kontroll av att marknadsföringen av alkoholdrycker på serveringsstället och i dess omedelbara närhet sker på ett måttfullt sätt samt tillgången på mat. Den ekonomiska skötsamheten granskas genom exempelvis kassa- och personalkontroll och utförs då oftast i samverkan med Skatteverket. I samarbete med polismyndighet kommer förekomsten av brottslig verksamhet, till exempel narkotikahantering att kontrolleras.

För tillsynen ska det finnas en fastställd tillsynsplan. Enligt bestämmelserna i 9 kap § 2 ska tillsynsplanen ges in till länsstyrelsen.

Tillsynen kan vara planerad men även händelsestyrd.

Kommunens riktlinjer avseende tillsyn

Alla restauranger bör få minst ett tillsynsbesök per år. Särskilt prioriterat är:

- Nöjeskrogarna
- Restauranger med ung publik
- Tillfälliga arrangemang
- Nyetablerade restauranger

Gårdsförsäljning

Regeringen bedömer att det är förenligt med EU-rätten att införa en småskalig gårdsförsäljning samtidigt som detaljhandelsmonopolet värnas. En förutsättning är att begränsningar införs i syfte att säkerställa att försäljningen är begränsad och att det är besöket snarare än försäljningen som står i centrum.

Det blir bl.a. krav på tillstånd för gårdsförsäljning och att alkoholdryckerna är egentillverkade. Enbart småskaliga oberoende tillverkare ska få meddelas gårdsförsäljningstillstånd. Gårdsförsäljning ska endast få ske till konsumenter som deltar i ett kunskapshöjande besöksarrangemang som anordnats av tillverkaren.

Tillståndshavaren ska få bedriva gårdsförsäljning från endast ett försäljningsställe. Försäljningen till varje enskild konsument ska inte få överstiga 0,7 liter spritdrycker, tre liter vin, tre liter starköl och tre liter andra jästa alkoholdrycker vid samma besökstillfälle.

De nya reglerna gäller från och med 1 juni 2025. Reformen bör utvärderas och de nya bestämmelserna om gårdsförsäljning gäller i sex år från ikraftträdandet.

Åldersgränsen för inköp av alkoholdrycker är 20 år. Försäljningstiderna är mellan kl. 10.00 och 20.00 alla veckodagar om inte kommunen beslutar annat. Vid bestämmande av tiden för gårdsförsäljning ska det särskilt beaktas om försäljningen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Om gårdsförsäljning på grund av försäljningsställets belägenhet, besöksarrangemangets utformning eller andra omständigheter kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får gårdsförsäljningstillstånd vägras även om övriga krav enligt denna lag är uppfyllda.

Kommunens riktlinjer avseende gårdsförsäljningstillstånd

- Beslut om gårdsförsäljning fattas av Samhällsbyggnadsnämnden. När viss praxis har utvecklats kan besluten delegeras.
- Försäljningsdagar och tider ska följa det som anges i lagen utan inskränkningar.

- Om det finns risk för olägenheter för barn eller ungdomar kan tillstånd vägras.

Avgifter

Varje tillståndshavare med serveringstillstånd måste en gång per år redovisa sin omsättning av alkoholdrycker till kommunen. Den årliga tillsynsavgiften som tillståndshavaren måste betala till kommunen baseras på denna omsättning samt en fast avgift.

Gårdsförsäljningstillstånd har en fast taxa för tillsyn. Tillsynsavgiften likställs med timavgift enligt taxa för Oskarshamns kommuns offentliga kontroll av livsmedel.

Se mer information på kommunens webbplats där ni också hittar avgifter för olika tillstånd.

Avslag och återkallelse av tillstånd med mera

Av alkohollagens bestämmelser framgår bland annat att kommunen är skyldig att återkalla serveringstillstånd (kap 9 § 18) om:

- tillståndet inte längre utnyttjas,
- tillståndshavaren har brutit mot denna lag eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Förstahandsalternativet ska alltså vara erinran eller varning. Vid grövre överträdelser kan tillståndet återkallas utan föregående erinran eller varning.

Enligt alkohollagens förarbeten ska även brott mot brandskyddsbestämmelserna, brott mot lotterilagen eller annan brottslig verksamhet såsom narkotikabrott, häleri, koppleri mm som föregår på serveringsstället och som är känt av tillståndshavaren vara grund för återkallelse av serveringstillståndet.

Samhällsbyggnadskontoret är i första hand en kontrollmyndighet och har till uppgift att kontrollera och utreda om tillståndshavarna följer alkohollagens bestämmelser.

Utredningar ger underlag för samhällsbyggnadsnämnden att fatta beslut om avslag (kap 8 § 2), villkor (kap 8 § 2), erinran (kap 9 § 17), varning (kap 9 § 17) eller återkallelse (kap 9 § 18) av serveringstillstånd. Samhällsbyggnadsnämnden förutsätter att utredningarna är objektiva och rättssäkra samt att påstådda missförhållanden är bevisade med tillräcklig grad av säkerhet.

Kommunens riktlinjer avseende avslag och återkallelse med mera

- Samhällsbyggnadsnämndens riktlinjer ska särskilt beaktas vid nyansökan och kan vara underlag för avslag.
- Innan eventuellt beslut om återkallelse eller avslag ska tillståndshavaren ges tillfälle att träffa samhällsbyggnadsnämnden för muntlig framställan.

Handläggningstid, kvalitetsdeklaration och service

Normal handläggningstid för stadigvarande serveringstillstånd (restauranger) är cirka åtta veckor, för tillfälliga tillstånd till allmänheten (festivaler, restaurangtält) är tiden cirka tre till fyra veckor. Tiden kan variera beroende på Samhällsbyggnadsnämndens sammanträdesdatum, de remissvar som inkommer samt ofullständig ansökan.

Av alkoholförordningen framgår ”Kommunen är skyldig att fatta beslut i ärendet inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har inkommit till kommunen.” Av förvaltnings-lagen framgår bland annat att varje ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Detta innebär att någon garanti inte kan lämnas men en kvalitetsdeklaration är ändå att ansökningar ska behandlas inom ovan nämnda tid.

Det är då viktigt att poängtera att rättssäkerheten är viktigare än tidsaspekten och att varje nyansökan och tillsynsärende ska utredas som dess beskaffenhet kräver. Kommunen är skyldig att lämna råd och stöd.

Ytterligare information lämnas av alkoholhandläggaren

Telefon: 010-356 00 00 (Servicecenter)

E-post: sbk@oskarshamn.se

Postadress: Box 706, 572 28 Oskarshamn

Besöksadress: Varvsgatan 8, Oskarshamn

Webbsida: www.oskarshamn.se/serveringstillstand

Referenser

Lagar och förordningar

- Alkoholförordningen (2010:1636)
- Alkohollagen (2010:1622)
- Förvaltningslagen (2017:900)